

Zloraba analgetikov in analgetikomanija

POVZETEK. Analgetikomanija je zadnje čase vsesplošen pojav, pri katerem morajo zdravstveni delavci upoštevati dognana načela. Odvisnost od analgetikov, ki ima že značaj fizične zasvojenosti, lahko ločimo v dve skupini, tj. po spolu, kjer prevladujejo žene, in starosti — adolescentno skupino in skupino odraslih. Avtor v prispevku poudarja važnost profilakse. Izogibati se je treba priporočanja analgetikov pri bolečinah, pri potrebni medicinski terapiji pa izvajati ambulantno ali hospitalno zdravljenje.

ANALGESICS ABUSE AND ANALGESICS ADDICTION. *Addiction to the analgesics has recently become a subject of general concern. To cope with the above problem, the health workers are to observe the established principles dealing with this field. An uncontrolled, excessive use of analgesics shows a character of physical addiction. The addicts can be distributed in two groups referring to sex, where the women prevail, and referring to age, i. e. adolescent and adult addicts. The outstanding importance of prevention is pointed out. Administration of the analgesics for pain should be subject to serious consideration. The medical treatment is to be carried out on the outpatients or hospital basis.*

Tudi pri tej vrsti toksikomanij je treba upoštevati načela, ki veljajo pri teh pojavih nasploh:

1. da dobimo pravo podobo o posameznem primeru pa tudi o pojavu kot socialno patološkem fenomenu, če ga obravnavamo v sklopu trikotnika:

droga — človek

družba

(Kielholz);

2. da moramo ločiti naslednje oblike odnosa do škodljive kemijske snovi:

a) uživanje (zmerno, neškodljivo),

b) (občasno) zlorabo in

c) odvisnost,

ki pa kajpada lahko prehaja ena v drugo, praviloma v smeri:

a — b — c.

To, da uporaba analgetikov ni urejena z Zakonom o prometu mamil in strupov, da jih ne najdemo niti v seznamu t. im. mamil niti ne t. im. psihotropnih substanc, seveda nikakor ne pomeni, da so analgetiki brez nevarnosti. Če označujemo za »psihotropne« tiste snovi, katerih zaužitje povzroči duševno spremembo (De Boor), potem sodijo v to skupino tako analgetiki kakor tudi alkohol.

Ovisnost od analgetikov ima karakter fizične zasvojenosti, ki je po intenzivnosti malone tako huda ali celo hujša, kot je alkoholna odvisnost, ne dosega pa intenzivnosti pravih narkomanij. Abstinenčni simptomi se kažejo na vegetativnem področju, možni so epileptični napadi.

Od somatičnih okvar sta ob dolgotrajni zlorabi ali odvisnosti najpogostnejši: intersticialni nefritis in methemoglobinemija. V našem materialu ugotavljamo pri 10 % smrti od analgetikov odvisnih oseb za smrtni vzrok uremijo.

Po spolu prevladujeta pri nas med osebami, ki zlorabljajo analgetike ali so od njih odvisne, 2/3 žensk.

Po starosti pa lahko te osebe ločimo v 2 skupini:

— adolescentna skupina (15—24),

— skupina odraslih (30—44).

Ti dve skupini se tudi po vzorcu uživanja analgetikov razlikujeta med seboj: Adolescenti zlorabljajo analgetike po tipu občasnega zaužitja velikega števila tablet, morda z alkoholom. Prave odvisnosti tu ni.

Odrasli so pretežno kronično odvisni in jemljejo prevelike doze tablet dan za dnem brez presledka. Ta tip uživanja analgetikov je prognostično slabši.

Uživanje analgetičnih tablet je pri adolescentih pogosto kombinirano z eksperimenti z drugačnimi snovmi (npr. halucinogeni) in je često znamenje osebnostnih in vedenjskih motenj. Odvisnost od analgetikov pri odraslih osebah ima kajkrat svoje psihoreaktivno ali nevrotično ozadje.

Terapija naj bi bila pri adolescentih uperjena predvsem v osebnostne motnje. Doseči abstinenco tu ni posebno težko. Mladi »tripanje« s tabletami pogosto čez čas tudi spontano opuste ob ugodnih miljejskih pogojih. Terapijo je često možno izvajati ambulantno. Pri starejših odvisnikih se po izkušnjah abstinenca največkrat ne da doseči ambulantno, temveč se je treba zateči k hospitalizaciji, ki jo pa izvedemo lahko na odprtem oddelku.

Pri obravnavanju oseb, ki zlorabljajo analgetike ali pa so od njih odvisne, bi bilo zaželeno uveljavljati prijeme »kompleksnega socialno psihiatričnega obravnavanja« (Hudolin), kot se je uveljavilo v terapiji alkoholikov, z določenimi variantami, ki jih narekujejo na eni strani značilnosti adolescence pri eni skupini teh oseb, na drugi strani pa specifičnosti, ki izvirajo z učinkov analgetikov in iz premoči žensk v starejši populaciji analgetikomanov. Težave pri uveljavljanju skupinskih metod zdravljenja izvirajo tudi iz razmeroma majhnega števila teh oseb.

Važno je uveljavljanje profilakse. Pri blažjih in kroničnih bolečinah po možnosti ne priporočajmo analgetikov. Ljudi moramo seznanjati s samospolitvenimi metodami (npr. z avtogenim treningom), s katerimi se je mogoče boriti proti vsakdanjim stresom, ki so neredkoma izvir neugodja in bolečin ter poseganja po analgetikih.

Literatura:

1. L. Milčinski: Droga, človek, družba, Zavod za šolstvo, 1975.
2. L. Milčinski: Nova oblika toksikomanije — »analgetikomanija«, Iatros, 1965.
3. V. Plevnik: Struktura in problematika uživalcev analgetikov v Sloveniji, Medicinski razgledi 1976/15.